

טו"ד

977

מדינת ישראל

משיבת הוועדה לעניני חוץ ובטחון
ביום ז', כ"ד בשבט תשט"ו - 18.1.1955
בשעה 10.00 בבוקר.

נכחה: ה"כ ה. ארנוב - הי"ר

- ה"כ ג. א. אילסון
- ה"כ ז. ב. בן-מחור
- ה"כ ח. ג. גולד
- ה"כ ט. ד. דבא
- ה"כ י. ה. הסה
- ה"כ יא. ו. ו. ליבנה
- ה"כ יב. ז. ז. ליבשיץ
- ה"כ יג. ח. ח. לבדאו
- ה"כ יד. ט. ט. גטסד
- ה"כ יו. י. י. דימלס
- ה"כ יז. כ. כ. דימלס
- ה"כ יח. ל. ל. דימלס
- ה"כ יט. מ. מ. דימלס
- ה"כ כ. נ. נ. דימלס
- ה"כ כא. ס. ס. דימלס

נעדרו: ה"כ ה. בן-אסד
ה"כ ש. ז. ז. דימלס
ה"כ ז. ז. דימלס

מזמנים: שד הבטחון טר ט. לבון

טר א. עברון - מזכיר שד הבטחון

סדר-היום: סקירה שד הבטחון בתשובה לשאלות חברי הוועדה בענין: -

- א) חסות האיילים שנשכו בידי הסודים; פרשת מותו
- המרגי של טודי אילן.
- ב) פרשת המטפס הסודי.
- ג) מצב הבטחון בצבולות.

3/13/55 א.א. גולד

1807 ט. ארנוב: מותה את הישיבה.

הישיבה בהשתתפות שד הבטחון נקבעה עוד לפני
שלושה שבועות, אך מטעמים שונים לא נתקיימה. העברתי לשד הבטחון את
הפרוטוקולים בשני המפגשים שהברי הוועדה רצו לגרד: ענין חסות האיילים
שבידי הסודים וענין עמידת המטוס הסודי. אני מבקש משד הבטחון למכור
גם סקירה קצרה על מצב הבטחון בצבולות.

התלכ כ"ב-12-1955

לגבי החוליה שהלכה לסוריה לאותה משימת שהיה עליה לבצע - האם ניתן הדבר שפעולות מסוג זה תבוצענה על-ידי הייילים, ויהיו אלה הייילים הטובים והמאזינים היחידים, אינני אומר לאנשים במדינתם... יש לי דושות, כי מן הדין שפעולות מסוג זה תבוצענה על-ידי סגל אנשים מיוחד שגם יחד מבוגר בשנים דגם יחד מאומן לכל הסיבוכים והסככים האפשריים פעולות להתלונת לכשלון של פעולתם. יש לי ספק אם משימות כאלה צריכים לבצע הייילים בשרות ארצה.

האם יש נצבא היגיון מיוחד של האנשים, שמטילים עליהם הפקידים כאלה, ביהם לעמידה בשבי ולעמידה בפני חוקרים ובפני אנשי ארצה יודע מתוך נסיוני הטד שזה לא מהדברים הפשוטים ולא תמיד יועיל כגון היגיון בשיטות הקיימות כיום בעולם של הקירות בדרגה שלישית וכו'. הדברים אינם פשוטים ובוודאי שלא צידה אבן באף אדם אשר לא יעמוד בזה, אבל זו בעיה של היגיון רב וממושך, האם ישנה תשובה-לב לכך.

הוצעה אלי שמועה, אינני יודע אם יש לה יסוד, שחקירות הייילים שלנו בשבי הטורקי החלו 2-3 ימים אחרי שחרור המטוס הטורקי. האייילים גפלו בשבי ב-8.12.54 בליסיה, המטוס הטורקי נפל בידינו 2-3 ימים אחרי זה, ולפי כל הסיכונים החקירות האחיליו יומיים אחרי שחרור המטוס, האם יש יסוד בגוף?

האם בממשלה או במטה היה דיון על אמצעים שיבטיחו את בורלם של שבויינו בידי הטורקים, והאם יש תכנית להבטיח את שחרורם ושלומם של הייילים בידי הטורקים, גם אם המאמצים הדיפלומטיים לא יועילו.

מה משמעות הטלת האחריות על מותו של אנשי-היגיון על הטורקים, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהודעת ראש הממשלה אמש? ומכאן הקורות שראש הממשלה מסר אותה שהשבויים לא עוצב היטב.

ח"כ ח. לנדא:
אני מניח שנשמע היום בקרה על השתלשלות העניינים בכללם
ולא מציג שאלות עד לאחר שמוע טה בדיוק היה במידה שיש
אינפורמציה בידי שר הביטחון, בעיקר לגבי המשת החיילים בסוריה.

מה ההוראות הנצטוות לחיילים כאשר הם יוצאים למעולות
סטוג זה? האם יש להם הוראה ברורה כי במקרה שהם נופלים בשבי עליהם למסור
רק את השם והמספר הצבאי ותו לא ולא להשיב על שאלות? אינני מאשים אף אחד
אשר אינו יכול לעמוד בעניינים, אני יודע מניסיוני מה פירוטם של עיניינים,
אבל הייתי רוצה לדעת מה ההוראה הראשונית לגבי ההתנהגות?

מה תכניתה של הממשלה לגבי תגובה אפשרית במקרה זה?
אם כי שר החוץ ניסה שתמוך במילוי להגן על הסורים באמרו שלא היו עיניינים
בפס.

חה"כ י. בן-אהרן:

אני מבקש רשות להעיד הערה בענין צדדי.
אני יודע שהללויות באבא הן הללויות לפי דת ישראל של האיכור שהדבר לפעמים פוגע בהם. אבל לא יתכן שלא תהיה כל התחשבות בדגשות מוכרח לציין שהיתה שם הפרזה והבזמה בכל הטכט הדתי, ונדמה לי שבג הנאום של הרב הצבאי חרץ טהמטטיות. אני בא לעדער על משטר וזנהג שנקבע באבא לבני הללויות הייליג, אבל יש בזה סידות. אני יודע שהרבנים העורכים התנועה בקיבוצים הם בדרך-כלל יהודים חכמים והם לוקחים בחשבון בפני מי הם עומדים ומסגלים עצמם לטובתה.

לדעתי שאלה זו נוגעת לצבא ולשר הבטחון וחשוב שבמקרים כאלה תהיה התחשבות בדגשות של האיכור אליו מסתייך המנוח.

חה"כ ט. נמיר:

בהמשך לדברי חה"כ בן-אהרן אני מבקש להעיד הערה בענין ההללויות בגן-שמואל. אני בדעה אחת עם חה"כ בן-אהרן שהיה חוסר מקט מצד מארגני ההללויות. אמנם זהו הטכט הצבאי, אבל הייתי כבר בהללויות צבאיות, ולדעתי במקרה זה סיצו את המכטיטום, אבל כך הרבה תפילות ופטרקים על בקטה שהיה בזה מסום להיטות יתר בטכט. איצני יודע אם חברה-קדישא אחדאית לזה, אבל הממונים עליה צריכים להודיך אותה במקרה של הללויות צבאיות במשק או במקום דומה.

הערה שניה ביחס לנאום של הרב הצבאי, שאני סנכד אותו מאד באופן אישי. איצני חושב שהוא צריך לנאום פוליטי אחרי נאום הדמטט"ל היתה לי הרגשה ש, כי כאשר עברו את הגבול בכל הטכט הזה זה קצת פגם.

שר הבטחון פ. לנגון:

זה רק מטעם הצבא, שר הבטחון הוא השר היחיד

בממשלה שאין לו דובר. (חא כ.ה. ברנר: מי "סדנר"

את דובר הצבא) של שאלה אחרת.

על כל הקוספולכס של השאלות הנוגעות לארגון פעולת המודיעין, הפיקוח האיבורי על הפעולות וכו', יש עכשיו בירור, ואני גמנע לכן כרגע להכנס לשאלות אלו לפני שהבירור בממשלה ייגמר ואפשר יהיה להביא מסקנות ברורות בענין זה. לכן חסלחו לי שאני כרגע פוסח על כל השאלות הנוגעות בזה.

אצי רוצה קודם-כל להפטר מענין צדדי, ענין ההגזמה בטכס הדתי בהללויה בגן-שמואל - אין ספק שהרב הצבאי בכלל אינו צריך לפאולם, ובוודאי לא בענינים פוליטיים. שמים לב לענין זה כדי למנוע תקלות אלו להבא. הענין לא תמיד מוסמך ומכונן. ישנם אנשים חשובים שיש להם גם רצון חיים ולפעם קשה להתגבר על היצר הטוב במקרה זו אם אחר. שמים לב לזה ואני מקווה שדברים אלה, גם הצורה של ההללויה וגם צורת הופעתו של הרב הצבאי הראשי, כל הדברים האלה יסודרו.

עכשיו אני עובר לענין החמישה. כפי שידוע לכם ב-8 בדצמבר יצא חמישה אלה לתפקיד מסויים. התפקיד הוא גם כן כבד ידוע. איננו מוד. היה לנו שם מכשיר האזנה שהיה לו ערך רב, אולם לא כל-כך עד היום כמו שיש לזהירות להבא אילו הענין לא נפל בידי הסורים, כי זה היה אמצעי יעיל מאד לקבל את כל השיחות הטלפוניות הטוטלתיות והצבאיות בסוריה. אכן, זה לא הייתה הכיתה הראשונה שיצאה למשימה זו. הכיתה שנפלה הייתה למחות החמישית מן הששית, כי כל המכשיר הזה זו הייתה המצאה חדשה, היה כל הזמן צורך לצדוק, לפרק, להחליף בסריות, כל-מיני דברים כאלה.

חמישה אלה יצאו לדרכם וכנראה שכבר בעונדם את הגבול, בהיותם לא יותר מקילומטר אחד מעבר לגבול הרגישו בהם. פה יש דבר בלתי-ברור עד שהאנשים יחיו בידינו, אולי גם אז לא נדע בדיוק, אבל בסידה לאפשר ליצור איזו השערה יש להניח שהאנשים הוקפו באיזה אופן על-ידי הסורים, חיו חילופי יריות מחזרות ואחר-כך האנשים נכבדו וסירו עצמם בשבי. על השאלה אם היה הכרח במיד להסטר לשבי או זו הייתה הדרך היחידה כדי להציל את חיייהם של האנשים, קשה לרבע לענות. אני גוסס למסרע להנחה שאילו הייתה להם אישור שהיא תכנית להמלט לא היו בוחרים באמצעי זה. אבל בדיוק כמדויג נוכל לדעת זאת רק כאשר ארבעה הצותרים יהיה בחזרה בארץ ואפשר יהיה לחקור אותם על נסיבות נפילתם בשבי.

הם היו צריכים בלילה לחזור וכאשר לא חזרו במסך כל הלילה וגם למחרת לא חזרו - אני מבקש לזכור שזה היה סמוך מאד טכניגת הזמן להריגתם של 4 הלבנונים על-יד מכוונות ביתר - הייתה תחושת של וחיפות רבה מפני שלא ידענו אם הם נפלו בשבי או נרצחו, וחמישה בחורים אצלנו זה לא אותו דבר כמו אצל מדינה אחרת. פנינו לאו מ באופן דחוף וביקשנו מהם שיאילו אצל הסורים מה קרה עם הבחורים האלה. הסורים ענו במסך יום וחצי או יומיים שאינם יודעים ולא כלום. ברור היה לנו שהתשובה הסורית היא שקר מפני שהם לא נעלמו מהם באויר, אלינו לא חזרו, ברור היה לנו שהיו בשטח הסורי, דוקא התשובה הסורית הזאת עוד הגבירה את החשש לחייהם של הבחורים. אז החלטנו לעשות אותו דבר שרבים אחר-כך התרעמו עליו, אבל קל מאד להתרעם כאשר עומדים מחוץ לענין ואין תחושה ישירה של אחריות לחיי אנשים. החלטנו להודיע שהם נחטפו על-ידי הסורים והכוונה הייתה על-ידי זה להכריח את הסורים להקיד משהו.

במובן תמיד יש סכנה - ואינני מדבר על מיליון ו-500 אלף יהודים בארץ - שמישהו ינצל לדעה פעולה כזאת או פעולה אחרת לצרכים

שה"ב פ. לבנון:

שאינם קשורים עם טובת חמשת הבחורים האלה, ומלה שניצלו לרעה יכלו בקלות על-ידי צלצול אחז בטלפון לדעת בדיוק מה העניין ומדוע השתמשו בנוסחה זו ולפחות אלה בל יבואו צטעבות.

עובדה היא שהנוסחה הזאת הועילה. ערב אחד פרסמנו ב"קול ישראל" נוסחה זו. למחרת רדיו דמשק הודיע שחמשת הייליים אלה נמצאים בידיהם. כמובן, כאשר נתקבלה הודעה זו קצת הוקל לנו, כי ידענו כבר שכל-אופן האנשים הייתה לכל עור הם חיים יש אפשרות לטפל בהם.

אחר-כך התחיל טיפול דרך או"ם שמסקיף או"ם יבקר אנשים שוב-פעם במשך שבועים-שלושה ימים הסורים לא הסכימו לכך ולא נתנו למסקיף או"ם לבקר. נתנו לו דף לכקר ב-14 בדצמבר, ומסקיף או"ם נמש עם חמשת הבחורים ב-14, ב-15 ואם איצב* טועה גם ב-16 בדצמבר. הוא ישב אצלם וזכה טהם עדויות והעדויות הן בידינו. אין ספק בזה שהו"ח הוא נכון, כי אנחנו מכירים את איש או"ם. מחוץ לעניינים הפוליטיים יש ידיעות על האדם ויחסו, אנחנו יודעים שישתהו לו כל-סיבוי וצדנות וכל כוונות להזיק.

כאשר קיבלנו את הידיעות הראשונות התברר שאנחנו בתוך חסבוכת לא קלה, כי כבר בידיעות הראשונות הבחורים דיברו ודיברו ללא צורך, כי אי-אפשר להניח שאיש או"ם עינה אותם, אני מניח שאפילו חו"כ לצדאו לא יגיד זאת, והם יכלו במותן חומשי להניד או לא להניד. בעצם פרט למקום המכשיר הזה איש או"ם בשיחה הראשונה ידע את הכל.

חוק"כ ח. לבדאון:

אני מבקש למסור, כי קיבלתי עכשיו ידיעה שבהרצו שני בחורים ממסק מבואות ביתר שעברו בחרישה בעת-זו.

שה"ב פ. לבנון:

אחר-כך הגשנו תביעה לוועדת שביחת-הנושק לכנס ישיבת חידום. ברור שהיתה חקירה של או"ם; ברור שהחקירה הוכיחה שהם נתפסו עם טכשירים לטיפול בטלפון. הבחורים נעלו בעלי קרפ וכאשר שאלו אותם על-כך התשובה המשטנית היתה: כי זה טוב לטלפונים. ברור היה טראש שאם תהיה מיד ישיבת חרום נצא בשן ועין מסנה, אז ביקשנו את יושב-הראש לדחות את הישיבה לשבוע, 10 ימים והתחלנו במשא-ומתן בלתי-פורמלי עם או"ם. אני מקווה שקח לא יגיע לעתונות, מפני שזה יסבור לנו כל אפשרות לטיפול; יכולים להיות עוד מקרים כאלה ונזדקק לטיפולים כאלה עם או"ם לא פעם. התחלנו משא-ומתן עם או"ם על זה, טוב, התקבל החלטה נגדנו על זה שעברנו את הצבול ושיושב-הראש יצביע בעד ההצעה שלנו התובעת את החזרת האנשים.

בשעה זה היתה התפתחות שלמה. יושב-הראש הטכיים לכך. אחר-כך התערב היועץ המשפטי וטען ליושב-ראש) הוא חורג ממסגרת סמכויותיו - וזה נאמת נכון - אז יו"ר צרתע השייבה טוב פעם נדחתה והוא התקשר עם ראש מסקיפי או"ם, וראש מסקיפי או"ם אחרי משא-ומתן די אינטנסיבי נתן הוראה שיפעל בצורה זו.

לנו היו חשובים פה שני דברים: דבר אחד שיש לו ערך לא במקרה זה בלבד, אלא למקרים דומים שיכולים להיות - קביעת המטטוט של שבוים מלחמה במקרים כאלה, כי אף פעם איננו יכולים להיות בטוחים אם אנחנו עושים פעולה מעבר לצבול שאייל או הייליים לא יפלו בשבי.

שה"ב פ. לבון:

(ח"ב ששון: האם זו היתה פעם ראשונה שנקבע סטטוס כזה? מה היה קודם?)

זו היתה פעם ראשונה, לפני זה לא היה שום דבר. היו נסיונות מצדו להביע להסכם עם ירון גם לגביהם במקרה שאנשים שלהם עובדים את הגבול ולגבינו במקרה שאנשים שלנו עובדים את הגבול, אבל לא היה הסכם כזה. אני דמיית בזה - אני מוסר את דעתי - הישג גדול מבחינת בסחון האנשים לאזן ליקא לגבי חמישה אלה, אלא גם להבא.

הדבר השני, העובדה של החלטת ועדת שניתת-הנשק התובעת את החזרת האנשים מחזקת על-כל-פנים את האפשרות של טיפול כדי להשיג את החזרתם של האנשים.

ח"ב פ. כסה: פירושו שאינם רשמיים להעמיד אותם לדין?

שה"ב פ. לבון: זה ענין לחוד, על זה צריך לקחת מוסחה למשפט בסגל אומי כדי לבדוק את האפשרויות. על-כל-פנים עצם העובדה שנקבע סטטוס של שבויים מלחמה ופיקוח על זה מצד מוסד בינלאומי, קובעת לאנשים מעמד של לא לגמרי מוצקרים, וגם המדינה שבשטחה נמצאים האנשים אינה יכולה להיות משוחררת טעאנה: מה יאמרו? מה יהיה?

התחיל הטיפול בענין החזרת האנשים. אני חייב להודות, אני הייתי במצב-ידוע קצת אופטימי, אמנם אופטימיזם מסויס, לא האמנתי שפיד יחזירו את האנשים, אבל חשבתי שתוך סאמנים של או"ם ושלנו במשך זמן ידוע אמור יהיה להביא לידי-בך שהאנשים יוחזרו.

ביצתיים קרה האסון של אורי אילן. אני רוצה להגיד גם פה, ואני אומר את הדברים במלוא הדגשת האחרייות: בשבילי זו עדיין במידה גדולה פעלומה. אורי אילן היה טוראי, היה שם קצין, היה טל ואחד מהם היה המוסחה לענין זה. הוא היה טוראי שהלך לשם הנסחה ולא היה לו שום תפקיד מיוחד. הענין בשבילג במידה מסוימת עדיין תעלומה ובענין זה אני מספק אם גם נדע את מלוא התמונה גם לאחר שהאדבעה יחזרו, מפני שהם הוחזקו בנפרד, ואני מניח שאיש לא ידע מה סתהורה בלבו ובנפשו ובמחשבו של השני, אם כי פה יש גם כן זכר חמדה. ביום ידוע או"ם קיבל הודעה מהסודיים ששנים מהאנשים רוצים למסור הודעה נוספת, עדות נוספת. השניים היו קצין והסגל. בא קצין האו"ם ליבד אתם אז העדות הנוספת שהם מסרו לו היא על המקום בקירוב שבו המכונה הזאת נמצאת ושם מוכנים ללכת עם הקצין של או"ם כדי להוציא את המכונה הזאת.

מה יש דבר משונה, שההודעות של שניהם לקצין או"ם דומות מאד. יש הבדלים קטנים במלה זו או במלה אחרת, אבל בתוכן זה סתומ לבמרי. בשאלת השאלה: אם הוחזקו בבידוד גמור איך הצליח שני אלה לתאם ביניהם את ההודעה? אני יכול למסור את התשובה רק מפי קצין או"ם, מה לפי דעתה היתה כוונתם במסירת ההודעה הזאת. הם באמת הלכו אתו למקום שבו נמצא המכסיר הזה (ח"ב פ. לבון-אמר: הוא היה שם עד שהם בעצמם באו?) כן, הסודיים בעצמם לא בילו אותו.

שה"ב פ. לבון:

הדו"ח של איש האו"ם הוא מה-23 בדצמבר. יתכן שזה היה ב-22 בו. אני סוטר כאן את הדעה של קצין או"ם שקיבל מהם את ההודעה והלך אתם למקום. המכשיר היה "בובי טרעם" ממוקש. הוא אומר שאין לו ספק בדבר, כי הם דרצו לפוצץ את המכשיר למרות שפיצוצו היה קשור במכנה רצינית לחייהם. כסובן שליוו אותם גם טורים. אבל פה קרה להם מה שקורה לעתים קרובות שבגלל הרטיבות חומר הנפץ לא פעל. הם ניסו כידים להוציא את המכשיר ולזרוק אותו אבל בזה כבר לא הצליחו.

זוהי הגירסה של קצין האו"ם, ואם אני מוסיף לזה את העובדה התמוהה של התאום בהודעותיהם שדוקא שנים אלה רצו למסור הודעה צוממת בתוכן זהה לקצין או"ם שבא אליהם, נראה לי שגירסה זו מתקבלת על הודעה.

מה"ב פ. כסה: אם הם לא גילו את המכשיר לטורים מדוע הודיע פתאום שהם רוצים לגלות אל מקומם?

מה"ב פ. לבון: אם פחדו. תכנס למרחו של איש צבא, הוא נשלח למשימה מסויימת, הוא לא הצליח במשימה זו, אין ספק שיש בו איזה רגש של אשמה "צריך הייתי לעשות משהו, לא הצלחתי לעשותו". מוחו בתוך איש צבא פועל כל הזמן בדרך המחשבה: "איך אני יכול לתקן את המעוות, ואיך הוא חושב בדרך של תחבולה. זהו מכשיר פיוחד שנוצר פה בארץ ואמיליו לא היה בשלבי הפיתוח המופתיים שלו.

אני מוסר זאת בלי לקבל כל אחריות שזה בדיוק כך היה. כי בנקודה זו על-שכל-פנים נוכל לדעת בבטחון גמור כאשר הביחורים יהיו בחזרה בידינו.

במשך הזמן הזה בוקרו האנשים פעמיים או שלוש פעמים על-ידי משקיפי או"ם ששוחחו איתם ושאלו אותם על מצבם. התשובות של כולם בלי יוצא-מן-הכלל היו טענות על התאים שהם אפלים ורטובים, טענה שהבנדים אינם מספיקים להם, שהם רוצים ספרים, אבל כולם כאחד ענו שהם בטור, מצב טוב.

בדו"ח הראשון של הביקור הראשון של המשקיף הוא ציין דוקא ביחס לאורי אילן שהוא היחיד שנראה לו המום ומדוכא, אם כי לא יכולה היה להגיד שום טיבה טיזהדת.

היו שנים או שלושה ביקורים כאלה והיה לנו כל היסוד על-כל-פנים להניח שמבחינה פיזית לא אורבת שום נכנה לחייהם של האנשים, ביחוד לאחר שביבתיים בחקייטה ישיבה של ועדת שבייתת-הנשק שקבעה את הסטטוס של שבויי מלחמה והחלטה על החזרתם.

פתאום באה הידיעה על מותו של אורי אילן. אני רוצה להגיד פה: א) אין כל ספק שזו התאבדות; ב) גם בשתי הביקורות הרטובות שנעשו, אחת לאחר שקיבלנו את הגופה והשניה בתל-הסומר על-ידי הרופאים שלנו, לא נמצאו שום סימנים של עיבויים פיזיים. כאשר אני מדבר על עיבויים פיזיים

אני מתכוון לסרב המודרני של מוסג זה, לא מכוח יבשות, שכל מדינה המכבדת את עצמה עושה במקרים עומים ואין לדאוג בזה עיננו. על-כל-פנים, שזה טיפן לעיננו פייסם.

אני מציין זאת בעובדה שהיא מעצבות, כי גם בתערה המתקיים שנמצאו בבגדי מורג אילן אין כל דמיון לעיננו פייסם. אילו היה יש להניח שבמחוז המתקיים על-כל-פנים היה נאמר ששלו. מה שיש כן דמיון עליו, בעצם לא למצוא מלא דברים די כדורים למח שראש הממשלה אמר אתמול בכנסת - עיננו פייסם מיליוני או עיננו פייסם גמשיים (ח"כ במנו: איננו פייסם) איננו יודע אם אלו פייסם או יותר מאיננו פייסם, מה השם וזהב למדי. אני יכול לתאר לעצמי שבאיים אלו ואומרים לו: הנה עכשיו מוציאים להורג את הנריץ - ובאותו רגע יורגים בהוצר, ובחור צעיר שהוא למעשה ילד רגיש, עם רגש של אחריות ורגש של כבוד עצמי, כל מיני דברים כאלה, חסיל טוב - הריקוד שלי בתור חסיל הוא ללא גבם - אני יכול לתאר לעצמי שאם עושים זאת פעם, פעמיים ושלוש פעמים זה יכול לשבור את הכוח המוסרי של התנועות של אדם. יכול להיות אצל אדם אחד יותר חזק, שהוא יאמר לעצמו: זה טחוק של הפחדה ופחד, ועצם המחשבה השמת שומרת עליו. ויכול להיות בעד צעיר שאינו מוכן לעצמו זה וטחוק ממין זה על העצבים יכול למוטט אותו.

אניני בחלק שהדבר קרה, אינני יכול להניח שאני יודע שהדבר קרה בדיוק בצורה זו, כפי שאני נרבע מנסה להעמיד אותה, יכול סגור להיות שהיא הייתה בצורה הדבה יותר משבית, שבמשך ימים כמה פעמים בילג אומרים לאדם - אכלי הידיעה מבחור - הוציאו להורג את זה, הוציאו להורג את זה והוציאו להורג את השלישי, ביהוד עם נוסף לזה תא אפל ושחור ובריכות של נער צעיר, אז יוצרים אצלם את ההרשעה של יאוש והרשעה שלזה מופקר.

אם אני לוקח את המתקיים האלה - אסור להניח בענין זה אין לי ספק, אך במידה שאפשר לנסות לבנות איזו שהיא השערה שחלילה או יותר הולכת את העובדות - ביטח לי שההשערה הזאת שהיה מה במקרה הבער הזה שישלש סוגים של אמצעי טיפן זה טיפן החוקרים, והדבר הזה שבר את כוח התנועות לאביא אותו למעלה התנועות, נדמה לי שזה הדבר העונה על השאלה.

זה לא עובר בסתירה להשערה אחרת ששטעתי אתמול מאחד מחברי הוועדה, שהיא בזה גם ענין של תגובה מבחינת הכבוד הובא: מבחור הלכו לא הצלחנו במשימה, עכשיו רוצחים אותנו - אם הוא סקבל את הגידיטה הזאת ואומר אני אתמול, מנסה להשאיר איזו צוואה, איזה זכר לדבר - יכול להיות גם זה.

במהענין הזה דורש חקירה יסודית. זו לא הקשר לטוב-יומיים, היא עלולה לקחת זמן. אם תשאלו לדעתי - אם פתוך החקירה יתברר שתנונת ההתנועות הייתה נזחה, מניי אחשוב אז - מה שתחליט הממשלה היא תחליט - שזה מחייב עובש של אלה האחרים. אבל זה רק אדם, כרבע למי מיטב הכרתה הדבר היחידי המענין אותנו במקרה זה זה לקצר עד כמה שאפשר את התהליך של שחרורם של הארבעה. איש בענין זה איננו יכול לקבל אחריות. אי-אפשר לדעת או הדברים עלולים להתהדך. אבל למרות הידיעה שהופיעה היום בעתונות, כי הסוריו החליטו להעמיד אותם לשפט, אינני בטוח גם ביחס לביטוח הידיעה הזאת, שזה דומה לאותו ענין שאמרת בקשר לשאלה מסויימת של חא"כ לבדאו, זה תלוי מיד קוראים את המבצעה. אינני יודע אם זה לא האמצעי שדרכו הסורים דוגמים להפטר מהענין, והיא עבר דבר כזה עם אנשי "בת-גלים" במצרים.

בידיעה גם נאמר, במידה שאני זוכר, שבית-הדין הסורי שקבע באיזו סידה אסנת ג'יניבה חלה עליהם.

ח"כ ה. ברנר:

שה"ב פ. לבון:

יחכן שכך ויתכן שלא. על-כל-פנים נדמה לי במצב שנוצר שלעת-עתה יש מקום דק לפעילות אחת בשטח זה, והיא הפעילות שקוראים לה קטום סה פעילות מדינית. ע"מ, פעילות מדינית כדי לקצר את תקופת מעצרים של האנשים. רק אחרי שהם יחזרו להתמונה תהיה יותר בדורה, ובינתיים נמשיך בחקירה שלצד כציבורות אחרים - דק אז יהיה מקום לדון בשאלה איך להגייב, מה העונש, את מי להעניש ואם. כדבע, למי דעת, שאלה זו אינה יכולה לעמוד על הפרק, אם תוכר המענין אותנו כרגע דו הצלתם של הארבעה.

הה"כ פ. גמיר:

על ענין הפתקות והפרטים שהביאו להתגלות זו שמעתה עוד כגון-שמואל. כנראה היתה מחשבה מעסיקה לבחור הזה לגבי עצם ענין הפתקים. מתק קטנטן היה בין אנבעות הרגליים, זוהי הפצאה יוצאת מן הכלל. לדעת פרטים ענין הפתקים האלה כל עוד יתר הארבעה עצויות בסוריה א זהו דבר חסוד טאד. האם עד כדי כך צריכה העתונות לספק את סקרנותם של האנשים?

שה"ב פ. לבון:

אני שותף לתמיהה ואולי יש לי יותר יסוד לתמיהה מאשר לחה"כ במיר בענין זה.

היו"ר פ. ארנון:

אני הייתי עד לכך כאשר שר הבטחון נתן הוראה לצמצורה לא לפרסם אף מתקה בכלל, ובאותו ערב הודיעו על כך ב"קול ישראל".

שה"ב פ. לבון:

עכשיו אני רוצה לעבוד לענין המסום. כדצנסי לקבוע מה עובדה, כי ההוראה שניתנה ביתה ביהם למסום צמאי. ואם כי היה ידוע שגם ביהם למסום צמאי הביסס הוא דעוד מאד מבחינת האורק הבינלאומי, אמרנו לעצמנו, כי במקרה שיוזמן כחוך שטה הפיקוח מסום צמאי סודי מותר להודיע אותו, לא פחות מסמותר לעצור את אנשי "בת-גלים" מבחינת החוק הבינלאומי ואת המדינה. * * * * * התכור שהיתה שם איזו אשה או אטריקולי שהוא בא-כוח חברת דואר והוא היה בסוריה כדי למוד לתם תכנית לסיודדי הודמד שלהם - במקרה יצא דווח צודי לנו מתפיסת האודירון האזרחי הזה - אבל זה לא גיטוק.

לצערי נתפס מסום אזרחי. כאשר הוא נתפס לא הייז כל חילוקי-דעות ביני לבין ראש הממשלה ושר החוץ על זה שצריך לשחרר אותו. אני אומר ביני לבין ראש הממשלה ושר החוץ, היה לי אתו משא-ומתן על זה שיחזיקו אותו עוד 24 שעות כדי לגמור את החקירה של האנשים, ביחוד שהיו דברים אשר היה כדאי אנב אזרחי לחקור אותם, אבל לא הייז חילוקי-דעות ביני לבין ראש הממשלה ושר החוץ בצקודה זו שזו שגיאה שצריך להסטר מסנה.

יחד עם זאת ברצוני לומר, אינני מקבל את ההתקוממות העממית אצלנו הן לגבי התפיסה והן לגבי השחרור. במידה שיש פה טענת הרי זה מבחינת הממשלה המבטיח הפנימית, לזה יש דאגה, זו אינה פרובלמטה אשר צריכה להעסיק את הולעדה. אני מדבר עכשיו על הצודים הזיבוריים. מה געשד שני דברים מסיקים לדעת: הניפוח של הענין מצד אחד למסדים של אסדן בינלאומי.

שה"ב פ. לבנון:

אינני מקבל את הצעתך הזו, דוקא במסיבות היינו אנו באזור הזה; דוקא נזכר הדיון בטוענת-הבטוחות; דוקא צוה העובדה של "בת-גלים"; נזכר כל זה הנימוק הוא מיותר, מלאכותי ומזיק.

מצד שני אני כולי מתקומם נגד הנסיבות שנועדו ביחסם האחרונים בעתונות. אני חושב, ליצור איזו שהיא תיאוריה שאנחנו יכולנו להחזיק את האנשים האלה כנגד-ערכה לחמשת החיילים. אם יש כסילות פוליטית אז היא מתבטאת בניסוח העטרה הזאת והתפיסה הזאת, כי אני יכול ברגע מסויים להציע שיחטפו ארבעה חיילים או קצינים סורים, הם יחזיקו בניגוד לכל את החיילים שלנו ואנחנו נחזיק האלה, בזה יש איזה תאום הבינוני בין הדברים, אבל סתם לקחת בוסעים בניצוחם יוצאים, אסריקנים או סתם אנשים שאין להם כל קשר עם הענין ולהעלות על הדעת שאנחנו היינו יכולים להחזיק אותם בתור בני-ערובה - זוהי פשוט טפשות.

חה"כ ה. ברנר:

אני מצטער, אבל את זה אמר הדובר הצבאי כאשר הוצגה הנושיתו של אורי אילן לעתונאים ליד גשר בצד-דעקו. הוא אמר שאילו לא שוחחו המטוס והיו בידינו הנוסעים אפשר היה להחליף.

שה"ב פ. לבנון:

יש לנו עובדה פשוטה. בידינו גמפא צוות של טירה סורית, אנחנו מחזיקים בהם, זה לא קשור עם הפרה, הם נכנסו לטיט הסריטוריאליים ופה אנחנו מחזיקים אותם בהחלט לפי החוק, זה קשור באיזה משה-לשון, אנחנו דורשים תשלום והם אינם רוצים לשלם, אז אנחנו בני ערובה? איזה קשר יש בין הדברים? אינני ברעה שמדינה כמו שלנו אריכה חמיד לפעול בכל 100% לפי החוק הבינלאומי. כאשר אני בהסכמת הממשלה אישרתי פעולות הגדנה מעבר לגבול אני מפקפק שאפילו דיון מטסרד החוץ יכול להוכיח שהדברים היך בהחלט לפי החוק הבינלאומי. אינני מקבל תורה זו שמדינת-ישראל צריכה או יכולה לפעול רק לפי החוק הבינלאומי, היא סוכרחה גם לפעול פעולות קולטעמים פעולות רציניות מאד מעבר למה שמקובל בחוק הבינלאומי, אבל איננה יכולה לפעול באופן טפשי.

אינני רוצה כל קשר בין ענין האוירון לבין ענין זה. אני יכול יפה טמך להעלות על הדעת שאם במשך שנועות אחדים יתברר שהסורים אינם מחזיקים את האנשים ופיצו מתכוונים להחזיר אני אהיה בעד זה שבנקוט כפעולה, מתאימה לענין זה, כדי ללחוץ עליהם, אבל זו תהיה פעולה בכייוון אחר לגמרי, לא בכייוון טמין זה.

ח"ב ריפתין:

אני מצא צורך להעיר הערה בענין זה של אורי אילן.
עובדה מצערת היא שלאם נודע דבר מזה בזה טעונו עובד.
בדמה לי שהיה צוהג שהצנזורה היתה מנצעת פרסום מקרים של טווח לפני שהחבר
כי הידיעה הדיעה דה-פקטו להודים. אינני מביא ענין זה כטענה, אני רק אומר
כי מפני שקוראים דברים כאלה צריכה להיות תשומת לב טיזורה ביחס לצוהג במקרה
זה.

בענין המתקים. אני דאיתא את הדבר שהרמטכ"ל מסר
להודים על המתקים מדבר מנושי זהו עשה את המכסימום כדי להעביר להודים את
צוואתו האחרונה של בנם. אבל העובדה שהרמטכ"ל בהסדר הפומבי מצא לצנזר
להזכיר את ענין המתקים, אותה אני מייחס לאוירה הכללית שעליה מנחזו צדיקים
לשוחח בינינו. קיים מצב כזה אצלנו בכל החוגים שמדברים לנוסר איזה דבר.
לא יכולים להקריב קרבן שלא לנוסר דבר. יש כאן שיקול בטחוני שיושב-ראש
הוועדה עמד עליו כאשר הוא הציע לקיים שיחה בענין זה. אני צריך לנוסר
לזכותו של הרמטכ"ל שהוא לא יצא לבואם אבל הרב הצבאי הכריח אותו לנוסר בטה
מלים. גם אני ביקשתי אותו, כי לדעתי זו היתה מניעה בקהל לזלא חיה אומר
איזה דבר.

לענין ההתאבדותו של אורי אילן - מתוך שהכרתם את
הצער הזה אני באחלה מטכיים עם שר הבטחון שדברים כאלה הם מסוכנים לישנים
פרטים שהם בלתי-ידועים. לי נראה ענין ההתאבדות פשוט יותר. הוא היה
מדוכא מלכתחילה לפני עיונו של מפקד או"ם שראה מוחז. ישנה עכשיו עדה
מטייעת של משרד החוץ הסודי שצריך לחקור אותה, באילו אחרי שהחייילים נטלו
בשבי אורי אילן דב עם אחרים מפני שהם לא לחמו. אינני יודע אם יעתל היתה
מוסמכת. יתכן שהיית אחר נתן את הפקודה יודע את הדברים. הוא היה טיפוס
של בחור שלא יכול היה לתאר לעצמו את עצם הנשלון של בפילה בשבי ללא קרב.
אם נוסף לזה הדיעה אליו ידיעה שהורגים את חבדיו. העובדה שהוא כותב לא
בדוח, כנראה שנחמן העיוניים אמרו לו, כי חבדיו מסרו על מקום המכשיר. ולא
מסרו לו שזה היה מתוך כוונה לפוצץ אותו. העובדה שהוא ביצע מנצע מסוכן
מאד של מתקאות לפני ההתאבדות מוכיחה שהיתה כאן החלטה נחושה. מתוך הטיזות
שהיו לה עם הצנזורה והסודיות שלו על אופיו של החבור קיבלתי את הרושם שזו
התמונה.

ח"ב ג. אינדלמן:

אני מבינה שכנא שלנו ביחוד במצב של מעטים מול מיליונים
יש צורך לנקוט בדברים שונים כדי להחזיק את הסודות של
הצבא, ולפעמים יש צורך שלא לספר על איזה כשיון. אבל יש אצלנו לפעמים טמנום
על דברים שלדעתי הוא פושע והוא פוגע בכבוד הצבא כולו ובאנשים הקרובים לנפגע.
לדעתי הצנזורה איננה עומדת על הגובה. אני אומרת זאת על יסוד מה שראיתי בזמן
האלוויה ביום ששי. החושים היו שבורים והאם אמרה לי, כי נודע לה מתוך העתונות
שהוא חשב כי יתד הארבעה אינם בחיים ולכן הוא עשה זאת. מוכרחים לעשות כשהו
כדי שלא כל הדברים יתפרסמו. לבדאו אמר בכנסת דברים שרה"ם מסר כאן בדברים
סודיים, מבלי לקחת בחשבון ששם יושבים עתונאים. בכל-זאת ישנם דברים שהחייבים
לא להגיד אותם ולסמרו על מסגרת מסוימת.

ועדת חו"כ 18.1.55

ח"כ ב. בן-אהרן

ברצוני להסב את תשומת לב שר הבטחון לדבר שער עכשיו
 לא דובר עליו בפומבי. לדעת הכרחי שיימנע לצבא מעגין
 התאבדותו של חייל במיזח תנאי שלא יהיה זה דבר פסול ונפסל. היו ידועות
 בזמנו על גלים של התאבדות בצבא ביחוד בין עולי פרנקו. ברור לי שבחוק
 בפומבי היינו צריכים להעריך את התאבדות כפי שהערכנו ולא להטיל כזה שטח
 של רופי. אבל כתיבה חיובית וצבאית מן הדין שתיעשה פעולת הסברה בענין
 זה בצבא ובה שתמט בטופן ברור שהייל בשום תנאי אינו בוחד בדרך התאבדות
 הוא עומד ולוחם על חייו על הסוף. לדעת בשביל המצב הפנימי בצבא יש עדין
 שזה ייעשה.

ח"כ ב. בן-אהרן

להערתו זו של ח"כ בן-אהרן אני רוצה לומר שדיוע הדבר
 איננו כל-כך אבסולוטי. אנשי המודיעין מצלצו את זה
 כן היילים וכאשר איש הולך עם סוד מיוחד של המדינה והוא עומד בפני הקיסה -
 יש הבדל אם מטילים על האיש תפקיד קרבי או תפקיד כזה - ואין בכוחותינו לעמוד
 בפני זה. אינני חושב שהתאבדות זו בדירה פסולה.

הי"ר ס. ארגוב

אני חושב את הערתו של ח"כ ב. בן-אהרן כהערה חשובה.

השיחה נבעלה בשעה 12.50

לצ 21.1.55